

зміни дозволяють хоч якось адаптувати кримінальний процес до умов воєнного конфлікту, забезпечуючи правопорядок та ефективність у сфері кримінальної юстиції в цих умовах. У цілому, внесені зміни до порядку зупинення досудового розслідування в умовах воєнного стану є неоднозначними та потребують подальшого аналізу та вдосконалення, оскільки існує багато аспектів, які необхідно детально розглянути та вирішити на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Наливайко Є. Проблемні питання повідомлення особі про підозру та зупинення досудового розслідування. *Публічне право*. 2016. № 1. С. 379.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

4. Лазукова О. В. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : монографія. Харків : Право, 2018. 280 с.

5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : Закон України від 12 серпня 2014 р. № 1631-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1631-18#Text>.

Горбань Оксана Миколаївна,

викладач циклу загальних та кримінально-правових дисциплін Київського центру первинної професійної підготовки «Академія поліції» навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відповідно до загальних правил доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження (показання, речові докази, документи, висновки експертиз) – ст. 84 КПК України.

Згідно з ч. 1 ст. 86 КПК України «Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом». Згідно із ч. 1 ст. 94 КПК України: «Слідчий, дільничий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному,

повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення» [1].

Доказування є серцевиною кримінально-процесуальної діяльності, яке забезпечує об'єктивність, своєчасність, повноту кримінального провадження та справедливість і невідворотність покарання. У діючому чинному кримінальному процесуальному кодексі удосконалено майже всі кримінально-процесуальні інститути та приділено значну увагу доказам і доказуванню. Значення доказування полягає в тому, що лише за його допомогою стає можливим досягнення завдань кримінального судочинства.

На нашу думку в часи сьогодення особливу увагу привертає така їх властивість як допустимість. Серед наукового кола питання допустимості доказів залишається дискусійним, а на практиці є проблемним.

Вважаємо за доцільне провести аналіз підстав визнання доказів допустимим.

Основними критеріями (умовами, правилами) допустимості доказів є:

- 1) одержання доказів тільки суб'єктами, які уповноважені на це законодавством;
- 2) одержання доказів із належного джерела;
- 3) законний спосіб збирання доказів, додержання належної процедури отримання доказів, тобто дотримання процесуального порядку збирання доказів та закріплення їх відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства.

Розглянемо умову допустимості доказів як одержання доказів із належного джерела урахувавши сучасні тенденції вітчизняної правової системи, через правові позиції Верховного суду.

Нашу увагу привернула постанова колегії суддів Трьогої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 27.02.2023 у справі № 200/9992/16-к, в якій сторона захисту привела доводи про недопустимість протоколів слідчих експериментів, які були проведені не на місці події, а в приміщенні бюро СМЕ, крім того засуджені були пристебнуті кайданками за руку працівника поліції, що свідчить про необ'єктивність та недопустимість цього доказу і фактично були зведені до допиту засуджених. І тому, на переконання сторону захисту, суд не повинен був їх враховувати при постановленні свого рішення [2].

Оцінивши докази колегія суддів прийшли до висновку, що отримані від підозрюваного, обвинуваченого відомостей під час проведення слідчого експерименту (з дотриманням встановленого законом порядку) є складовою належної правової процедури цієї процесуальної дії, що разом з іншими її сутнісними компонентами дозволяє досягнути її мети і вирішити поставлені завдання. При цьому

відомості, які надаються під час слідчої (розшукової) дії – слідчого експерименту, не є самостійним процесуальним джерелом доказів, оскільки таким джерелом виступає протокол цієї слідчої (розшукової) дії, що в розумінні ч. 2 ст. 84 та п. 3 ч. 2 ст. 99 КПК є документом.

З огляду судової практики об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Рішення, внесені до ЄДРСР за 2020 рік проведення слідчого експерименту у формі, що не містить ознак відтворення дій, обстановки, обставин події, проведення дослідів чи випробувань, а посвідчує виключно проголошення підозрюваним зізнання у вчиненні кримінального правопорушення з метою його процесуального закріплення, належить розцінювати як допит, що не має в суді доказового значення з огляду на зміст ч. 4 ст. 95 КПК [3].

Також, серед небагатьох конституційних положень, якими визначається сутність правосуддя, є норма, що регулює інститут допустимості доказів: «Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях», – закріплено у ч. 3 ст. 62 Конституції України [4].

А отже підводячи підсумки, можна прийти до висновку, що суд при вирішенні питання про допустимість доказів, повинен брати до уваги, в якій саме формі були проведені слідчі експерименти, і чи містять вони ознаки відтворення дій, обстановки та обставин події, і чи були вони проведені з дотриманням вимог закону та прав засуджених, і прийти до висновку про їх допустимість.

На нашу думку, ураховуючи правову позицію суду, практичним працівникам правоохоронних органів, дає можливість зрозуміти які наслідки в тій чи іншій ситуації матиме порушення або недотримання встановленого порядку одержання доказів, а також встановити чи завжди такі докази будуть визнаватися допустимими.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 27 лют. 2023 р. у справі № 200/9992/16-к. *ПТС ЛІГА:ЗАКОН* : [сайт]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/C024704>.

3. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2020 рік / упоряд. правове управління (ІІІ) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2020. 56 с. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Ogliad_KKS_2020.pdf.

4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії ВР України 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>.